

А К Т

**лісопатологічного обстеження лісових насаджень
філії "Тульчинське лісомисливське господарство" ДП "Ліси України"
на доцільність призначення заходів з поліпшення санітарного стану лісів**

24 жовтня 2024 року

м. Тульчин Вінницької області

Нами, завідувачем сектору моніторингу стану лісових насаджень філії "Вінницялісозахист" державного спеціалізованого лісозахисного підприємства "Київлісозахист" (далі - філія "Вінницялісозахист" ДСЛП "Київлісозахист") Ігорьом МАЛІЦЬКИМ, (на підставі листа філії "Тульчинське лісомисливське господарство" ДП "Ліси України" (далі - філія "Тульчинське ЛМГ" ДП "Ліси України") від 04 жовтня 2024 року за № 224), начальником відділу лісового господарства філії "Тульчинське ЛМГ" ДП "Ліси України" Галиною Кілимник та лісничими філії "Тульчинське ЛМГ" ДП "Ліси України": Кирналівського лісництва - Богданом ДУБОВИМ; Рудницького лісництва - Юрієм ПАЛАДІЄМ; Піщанського лісництва - Олексієм КУШНІРЕМ; Журавлівського лісництва - Олегом ЮХИМЕНКО; Брацлавського лісництва - Анатолієм ПОЛІЩУКОМ; Томашпільського лісництва - Віталієм ДУНСЬКИМ; Княже лісництва - Денисом НАЗАРЕНКО; Тростянецького лісництва - Андрієм ДЕРЕВ'ЯНКО в період з 23.10.2024 по 24.10.2024 року, проведено лісопатологічне обстеження (у відповідності п. 8, 9 Порядку організації та захисту лісів затвердженого постановою КМУ від 20 травня 2022 р. № 612) ДП

Обстеженням встановлено наступне:

Коротка таксаційна характеристика лісових насаджень відповідно до матеріалів базового лісовпорядкування 2022 року ДП "Тульчинське ЛМГ", представленого для лісопатологічного обстеження та причини призначення заходів та ступеня пошкодження насаджень:

Лісництво (урочище)	Номер кварталу	Номер виділу	Площа виділу, га	Номер ділянки	Площа, що потребує проведення заходів, га	Коротка таксаційна характеристика насаджень відповідно до матеріалів базового лісовпорядкування							категорія лісів	вид запланованих заходів	Причини призначення заходів	Ступінь пошкодження насаджень
						склад	вік, років	повнота	бонітет	середня висота, метрів	середній діаметр, сантиметрів	запас деревостану, м3 на 1 га				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
Кирналівське	10	7	3.9		3.9	9ДЗ1ГЗ	91	0.75	1	28	32	370	3	ВСП	заболонник дубовий, вусач дубовий малий, комплекс златок, несправжній дубовий трутовик, кореневі та стовбурові гнилі ДЗ та ГЗ, поперечний рак дуба	сильний

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
Брацлавське	7	11	8.5		8.5	9ДЗ1ГЗ+ ЯЗ+ ЛПД	100	0.7	1	28	32	365	3	ВСП	заболонник дубовий, вусач дубовий малий, комплекс златок, халаровий некроз ЯЗ, кореневі та стовбурові гнилі ДЗ та ГЗ, поперечний рак дуба	сильний
Разом ВСП по лісництву					8.5											
Томашпільське	9	8	15.0	1.0	9.5	3ЯЗ3ГЗ2Д 32ЛПД	115	0.7	1	32	44	330	4	ВСП	лубоїди ясеневі малий та великий,заболонник дубовий, вусач дубовий малий, комплекс златок, кореневі та стовбурові гнилі ЯЗ та ДЗ, халаровий некроз ЛПД та ГЗ	середній
Разом ВСП по лісництву					9.5											
Княже	9	37	7.4		7.4	5ДЧР 2КЛГ 2ЛПД 1АКБ+ДЗ +ЯЗ+ ЧШ+БХА +ГЗ	47	0.65	1Б	24	32	240	3	ВСП	заболонник дубовий, вусач дубовий малий, деревинник дубовий, кореневі та стовбурові гнилі ДЧР, АКБ та КЛГ, некроз ЛПД та ГЗ, халаровий некроз ЯЗ,	середній
Княже	9	40	1.7		1.7	5АКБ 5КЛГ+ЯЗ +ЧШ+СЗ	60	0.3	2	21	28	80	3	ВСП	кореневі та стовбурові гнилі АКБ та КЛГ, халаровий некроз ЯЗ	сильний
Княже	10	15	2.5		2.5	9АКБ 1КЛГ+СЗ	56	0.5	1А	23	26	150	3	ВСП	кореневі та стовбурові гнилі АКБ та КЛГ, халаровий некроз ЯЗ	сильний
Княже	11	4	51.1		51.1	10ДЗ+ ЧШ+ БРС	100	0.4	3	22	30	150	3	ВСП	заболонник дубовий, вусач дубовий малий, комплекс златок, несправжній дубовий трутовик, кореневі та стовбурові гнилі ДЗ та ЧШ, поперечний рак дуба, некроз БРС	сильний
Княже	45	2	1.6		1.6	5ДЧР 4КЛГ1ДЗ	64	0.6	1А	25	32	225	3	ВСП	заболонник дубовий, вусач дубовий малий, комплекс златок, кореневі та стовбурові гнилі ДЗ, ДЧР та КЛГ, поперечний рак дуба	сильний
Княже	45	5	4.5		4.5	5ДЧР 4КЛГ 1ЛПД+ БХА+СЗ	64	0.6	1А	25	32	230	3	ВСП	заболонник дубовий, вусач дубовий малий, деревинник дубовий, кореневі та стовбурові гнилі ДЧР та КЛГ, некроз ЛПД	середній
Княже	45	8	2.5		2.5	10ДЗ+ЧШ	61	0.7	1	21	28	250	3	ВСП	заболонник дубовий, вусач дубовий малий, комплекс златок, кореневі та стовбурові гнилі ДЗ та ЧШ, поперечний рак дуба	середній

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
Княже	46	16	1.0		1.0	5ДЗ2АКБ 1ЯЗ 1ЛПД 1КЛГ+ ДЧР	71	0.65	1	23	26	220	3	ВСП	заболонник дубовий, вусач дубовий малий, комплекс златок, кореневі та стовбурові гнилі АКБ, КЛГ та ЯЗ, поперечний рак дуба, некроз ЛПД	середній
Княже	46	34	3.5		3.5	6ДЗ 3ЛПД 1КЛГ+ЯЗ	59	0.6	2	19	24	185	3	ВСП	заболонник дубовий, вусач дубовий малий, деревинник дубовий, кореневі та стовбурові гнилі ДЗ, ЯЗ та КЛГ, поперечний рак дуба. некроз ЛПД	сильний
Княже	58	1	2.9		2.9	6ДЗ3ЯЗ 1БРС	91	0.6	2	23	32	250	3	ВСП	лубоїди ясеневі малий та великий, кореневі та стовбурові гнилі ЯЗ, ДЗ та БРС, халаровий некроз ЯЗ, поперечний рак дуба, некроз ГЗ та БРС	середній
Княже	58	8	1.3		1.3	7ЯЗ1ДЧР 1КЛГ1ГЗ	37	0.65	1Б	20	26	180	3	ВСП	лубоїди ясеневі малий та великий, кореневі та стовбурові гнилі ЯЗ, ДЧР та КЛГ, халаровий некроз ЯЗ, некроз ГЗ	сильний
Княже	61	17	3.2		3.2	8ДЗ1ЧШ1 БРС	91	0.5	2	24	36	200	3	ВСП	заболонник дубовий, вусач дубовий малий, комплекс златок, несправжній дубовий трутовик, кореневі та стовбурові гнилі ДЗ та ЧШ, поперечний рак дуба, некроз БРС	сильний
Разом ВСП по лісництву					83.2											
Троїстянське	23	7	3.2		3.2	3ДЗ3ЯЗ 4ГЗ+КЛГ +БЕР	89	0.7	2	23	28	260	4	ВСП	заболонник дубовий, вусач дубовий малий, лубоїд ясеневий великий, кореневі та стовбурові гнилі ДЗ, халаровий некроз ЯЗ, поперечний рак дуба, некроз КЛГ	сильний
Троїстянське	51	15	5.0		5.0	3ДЗ3ЯЗ 2ЛПД2ГЗ +КЛГ+ ЧШ	100	0.7	2	25	36	310	4	ВСП	заболонник дубовий, вусач дубовий малий, лубоїд ясеневий великий, кореневі та стовбурові гнилі ДЗ, халаровий некроз ЯЗ, поперечний рак дуба, некроз ГЗ та ЛПД	сильний
Троїстянське	52	9	2.2		2.2	5ДЗ 2ЛПД 2ЯЗЛ 1КЛГ+ГЗ +ЧШ+ЯВ	84	0.7	1	25	30	250	4	ВСП	заболонник дубовий, вусач дубовий малий, лубоїд ясеневий великий, кореневі та стовбурові гнилі ДЗ, халаровий некроз ЯЗ, поперечний рак дуба, некроз ГЗ та ЛПД	середній

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
Тростинецьке	54	16	3.0		3.0	6Д32ЯЗ 2ГЗ+КЛГ +ЛПД	74	0.7	1	24	32	300	4	ВСР	лубоїди ясеневі малий та великий, кореневі та стовбурові гнилі ЯЗ, ДЗ та КЛГ, халаровий некроз ЯЗ, поперечний рак дуба, некроз ГЗ, КЛГ та ЛПД	середній
Разом ВСР по лісництву					13.4											
Всього ВСР по філії "Тульчинське ЛМГ" ДП "Ліси України"					197.4											

Лісопатологічне обстеження лісових насаджень, що належать філії "Тульчинське ЛМГ" ДП "Ліси України" проводилося без валки модельних дерев шляхом візуального обстеження деревостанів, а також повалених дерев на ділянці або на суміжній з нею для визначення видового складу стовбуровий шкідників з метою визначення причин масового всихання лісових насаджень, стану осередків масового розмноження шкідників та хвороб лісу, а також визначення видів, обсягів, строків, місць та особливостей здійснення заходів з поліпшення санітарного стану лісів.

Загальна обстежена площа по філії "Тульчинське ЛМГ" ДП "Ліси України" ДП складає 197,4 га.

По причинах розладнання та деградації насаджень в загальному по підприємству (за переважаючим збудником хвороби/шкідником):

Вид шкідників, хвороб та інших патологій	Ступінь пошкодження			
	слабкий	середній	сильний	Всього
кореневі та стовбурові гнилі			4.2	4.2
заболонник дубовий		22.5	87.4	109.9
лубоїди ясеневі малий та великий		70.9	12.4	83.3
Разом	0.0	93.4	104.0	197.4

Лісопатологічна характеристика обстежених насаджень:

Дерева листяних порід характеризуються змішаним характером всихання – переважно поодинокі та групові (групи невеликі – до 3 - 4 дерев). Основними патологіями, що призводять до всихання листяних порід є кореневі та стовбурові гнилі, які викликаються комплексом різних причин: дерева ДЗ, ЯЗ та ГЗ від пошкоджень опеньком осіннім (*Armillariella mellea* (Vahl. ex Fr.) Karst.), що викликає білу заболонну гниль коренів а також стовбуровими шкідниками, судинним мікозом ДЗ (офіостомозом), поперечним раком та дубовим трутовиком, що викликають стовбурові гнилі; дерева ясена звичайного в результаті діяльності опенька осіннього, що викликає заболонну гниль коренів та халарового некрозу; дерева береста від голландської хвороби; липи та граба від некрозу. Ураження і руйнування коренів дуже сильно впливає на стан дерев, так як порушується надходження в його надземні частини води та поживних речовин. Тому кореневі гнилі призводять до швидкого ослаблення і всихання дерев, вітровалів та заселення дерев стовбуровими шкідниками.

Збудниками стовбурових гнилей, а це в основному ядрові та ядрово-заболонні гнилі, є трутові гриби які заражають дерева базидіоспорами через обламані гілки, морозобійні тріщини та інші пошкодження стовбурів і гілок. Ураження стовбуровими гнилями призводить до бурелому, сніголаму та захаращення насаджень.

Сухостійні та всихаючі дерева характеризуються заселенням та відпрацюванням стовбуровими шкідниками, про що свідчить наявність льотних отворів на стовбурах дерев. Основними виявленими видами на ДЗ є златки (*Buprestidae*) (дубова, бронзова та зелена вузькотіла), вусач дубовий малий (*Cerambyx scopolii* Fuessly), а також заболонник дубовий (*Scolytus intricatus* Ratz.), на ЯЗ - лубоїд ясеневий великий (*Hylesinus crenatus* F.), лубоїд ясеневий малий (*Hylesinus fraxini* Panz.) та заболонник струменястий (*Scolytus multistriatus* Marsh.).

Також причинами погіршення санітарного стану обстежених насаджень є ослаблення і всихання дерев внаслідок їх природного старіння, внутрішньовидової та міжвидової конкуренції, несприятливих чинників середовища, що супроводжується заселенням та пошкодженням деревини стовбуровими шкідниками, які є переносниками інших патогенних мікроорганізмів. Особливо небезпечна ситуація склалася в Піщанському та Княже лісництвах із масовим всиханням Ясена звичайного, Дуба червоного та Клена гостролистого внаслідок відсутності достатньої кількості опадів у вегетаційному періоді та зміні умов місцезростання на більш посушливі.

Характер перебігу патологічних процесів у даних насадженнях різний – наявний як комлевий тип прояву та локалізації гнилей (наявність дупел в комлевій та прикореневій частинах стовбурів дерев) так і вершинний – в кронах дерев, що призводить до прояву суховершинності (мікози), широкого поширення водяних пагонів як одного із головних показників ослаблення деревостанів. Суховершинність за зовнішніми проявами перебігу захворювання відповідає судинному мікозу (дерева породи ДЗ), халарового некрозу ясена (дерева ЯЗ) а також некрозу ЛПД та ГЗ.

В цілому всихання крон окремих лісоутворюючих порід дерев коливається в межах від 1/2 до 2/3 крони. Поодинокі в насадженнях наявні дерева з плодовими тілами дереворуйнівних грибів – трутовиків, серед яких найчастіше зустрічаються - трутовик дубовий несправжній та трутовик дубовий та інші їх види, що теж призводять до появи та розповсюдженню у внутрішніх тканинах деревини стовбурових гнилей. Разом з тим поодинокі спостерігаються вітровальні та буреломні дерева, а також дерева з ухилом більше 30 градусів.

Обстеженні лісові насадження є небезпечними осередками подальшого розповсюдження коренових та стовбурових гнилей, вторинних (стовбурових) шкідників і відносяться до II класу біологічної стійкості.

При обстеженні лісових ділянок, які потребують призначення заходів з поліпшення санітарного стану лісів, виявлено ознаки відведення дерев в рубку відповідно до п.26 Санітарних правил в лісах України, затверджених постановою Кабінету Міністрів України за № 555 від 27 липня 1995 року (далі - Санітарних правил в лісах України).

Для поліпшення санітарного стану лісів та відповідно до Санітарних правил в лісах України рекомендовано провести вибіркові санітарні рубки (ВСР) на загальній площі 197,4 га у 2025 році.

Під час проведення даного обстеження лісовій охороні філії "Тульчинське ЛМГ" ДП "Ліси України" надавалась методична допомога з питань лісозахисту.

Примітка: відбір дерев до рубки, геодезична зйомка частин таксаційних виділів, матеріально-грошова оцінка лісосік, визначення фактичних середніх розрядів висот та діаметрів проводиться силами лісової охорони філії "Тульчинське ЛМГ" ДП "Ліси України".

ПРОПОЗИЦІЇ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ:

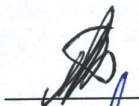
1. Відповідно п. 5 Санітарних правил в лісах України скласти перелік заходів з поліпшення санітарного стану лісів (додаток 1) та погодити з філією "Вінницялісозахист" ДСЛП "Київлісозахист" і Центральнo-Західним міжрегіональним управлінням лісового та мисливського господарства.
2. Рубки провести згідно Санітарних правил в лісах України.
3. З метою недопущення появи та розповсюдження стовбурових шкідників та збереження технічних якостей деревини рубки поліпшення санітарного стану лісів необхідно провести в максимально стислі терміни з урахуванням сезонного розвитку шкідників і хвороб лісу та мікроклімату регіону.
4. Порубкові залишки і неліквідну деревину потрібно подрібнювати та розкидати рівномірно по ділянці, для недопущення розвитку осередків стовбурних шкідників.
5. Осередки шкідників та хвороб лісу виявлені даним лісопатологічним обстеженням поставити на облік.

Акт складений в трьох примірниках:

- 1-й - філії "Вінницялісозахист" ДСЛП "Київлісозахист";
- 2-й - Центрально-Західному міжрегіональному УЛМГ;
- 3-й - Філії "Тульчинське ЛМГ" ДП "Ліси України".

ПІДПИСИ :

Завідувач сектору моніторингу стану лісових насаджень філії "Вінницялісозахист" ДСЛП "Київлісозахист"

Ігор МАЛІЦЬКИЙ

Начальник відділу лісового господарства філії "Тульчинське ЛМГ" ДП "Ліси України"

Галина КЛИМНИК

Лісничий Кирнасівського лісництва філії "Тульчинське ЛМГ" ДП "Ліси України"

Богдан ДУБОВИЙ

Лісничий Рудницького лісництва філії "Тульчинське ЛМГ" ДП "Ліси України"

Юрій ПАЛАДІЙ

Лісничий Піщанського лісництва філії "Тульчинське ЛМГ" ДП "Ліси України"

Олексій КУШНІР

Лісничий Журавлівського лісництва філії "Тульчинське ЛМГ" ДП "Ліси України"

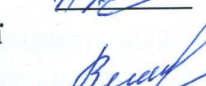
Олег ЮХИМЕНКО

Лісничий Брацлавського лісництва філії "Тульчинське ЛМГ" ДП "Ліси України"

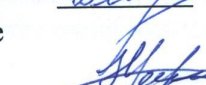
Анатолій ПОЛЩУК

Лісничий Томашпільського лісництва філії "Тульчинське ЛМГ" ДП "Ліси України"

Віталій ДУНСЬКИЙ

Лісничий Княже лісництва філії "Тульчинське ЛМГ" ДП "Ліси України"

Денис НАЗАРЕНКО

Лісничий Тростянецького лісництва філії "Тульчинське ЛМГ" ДП "Ліси України"

Андрій ДЕРЕВ'ЯНКО